

Tim Bayne
Philosophy of Mind: An Introduction¹

Nada Barochová

*Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni
Sedláčkova 38, 301 00 Plzeň
nada.barochova@seznam.cz*

Recenze seznamuje s knihou *Philosophy of Mind: An Introduction*, jejímž autorem je Timothy John Bayne. Recenze je zaměřena na obsah jednotlivých kapitol a celkové zhodnocení knihy. Cílem je seznámit čtenáře s klíčovými tématy, jimž se Bayne v knize věnuje, a s jeho argumentací.

Klíčová slova: filosofie mysli, Timothy John Bayne, *Philosophy of Mind: An Introduction*

Timothy John Bayne je profesorem na velké a velmi dobré² Monash University v australském Melbourne. Po bakalářském studiu v novozélandském Otago dosáhl doktorátu na University of Arizona (2003), před působením na Monash vyučoval na Macquarie v Sydney (2003–2006) a v Oxfordu (2007–2012) a v letech 2013 až 2018 byl nositelem evropského grantu (ERC) na téma architektura vědomí. Z jeho starších knih uveďme vysoce ceněnou monografii *The Unity of Consciousness* (OUP 2012) a příručku *Oxford Companion to Consciousness* (2009).

Bayne se věnuje otázkám o povaze vědomí v rámci filozofie mysli a kognitivní vědy. Jeho aktuální výzkum se soustředí na inovativní oblast měření vědomí. Jeho filozofický přístup k určení vědomí organismů

¹ Bayne, T. (2022): *Philosophy of Mind: An Introduction*. Routledge, New York.

² V letošním světovém žebříčku Times Higher Education Supplement je čtyřicátá čtvrtá (druhá nejlepší v Austrálii).

reflektuje hodnotu interdisciplinárního výzkumu, umísťující jeho práci na pomezí mezi vědou a filozofií. Bayneova práce otevírá nové perspektivy na hranicích lidského poznání v oblasti vědomí.³

Jeho nová učebnice *Philosophy of Mind: An Introduction* vyšla v roce 2022 a obsahuje přehled klíčových témat filosofie mysli. Autor v ní zohledňuje novější změny ve filosofii mysli i některé důležité změny ve vědeckém zkoumání mysli. Kniha je rozdělena do 13 kapitol. Autor doporučuje číst první tři kapitoly v tom pořadí, v jakém jsou otištěny; následující kapitoly jsou na sobě relativně nezávislé a lze je číst v libovolném pořadí.

V první kapitole se Bayne zaměřuje na mentální jevy. Jeho hlavním cílem je identifikovat vlastnost, která je nutná a postačující k tomu, aby bylo něco kvalifikováno jako mentální jev. Autor ve své argumentaci vysvětluje, proč žádná z uvažovaných vlastností (soukromí, intencionalita a vědomí) necharakterizuje všechny a pouze mentální jevy. Velkým přínosem této kapitoly je identifikace dvou ústředních rysů mysli – intencionality a vědomí –, jejich chápání a jejich místa v přirozeném světě. Zvláště důležitá otázka se týká vztahu mezi těmito dvěma pojmy a vývojem v pohledu filosofů v posledních třech desetiletích. Od poloviny 20. století do zhruba začátku 21. století měli filosofové tendenci považovat intencionalitu a vědomí za zásadně odlišné fenomény, ale tento názor se nyní ocitá pod rostoucím tlakem představy, že intencionalita a fenomenální vědomí jsou hluboce provázány a nelze je chápat jako izolované od sebe navzájem. Debaty mezi zastánci těchto dvou myšlenek (a jejich verzemi) mají dopad na mnoho otázek ve filosofii mysli a Bayne se k nim v následujících kapitolách často vrací.

Ve druhé kapitole autor představuje tezi fyzikalismu a porovnává fyzikalistické pojetí mysli s jinými názory. Zaměřuje se na vysvětlení důležitých problémů, jako je například Hempelovo dilema při pokusech charakterizovat fyzikalismus, a zvažuje některé odpovědi na tyto problémy a také představuje kontrast mezi apriorním a aposteriorním pojetím fyzikalismu.

Cílem třetí kapitoly je posoudit čtyři nejvlivnější přístupy k mysli – behaviorismus, teorii identity, funkcionalismus a eliminativismus. Autor popisuje, jak se tyto přístupy k mysli od sebe liší, a poté se zabývá někte-

3 *Melbourne Monash Consciousness Research* (© 2020).

rými hlavními způsoby, jakými byly jednotlivé přístupy rozvíjeny. Autor neobhájí žádný konkrétní přístup, ale představuje některé z hlavních fyzikalistických možností a identifikuje některé jejich nejdůležitější silné a slabé stránky. Zamýšlí se také nad úlohou, kterou v různých verzích fyzikalismu hraje věda.

Po těchto třech základních kapitolách se autor věnuje mentálním schopnostem. Ve čtvrté kapitole zkoumá povahu vnímání, druhy věcí, které lze vnímat, a možnost nevědomého vnímání. V páté kapitole se zaměřuje na myšlení a hledá odpovědi na otázky týkající se různých druhů myšlenek, jejich rozdílů nebo toho, zda myšlenky zahrnují nějaký vnitřní jazyk. V této kapitole také nacházíme vysvětlení a (z)hodnocení argumentu Johna Searla o Čínském pokoji a představení Turingova testu s jeho silnými a slabými stránkami.

Následující čtyři kapitoly se zaměřují na intencionalitu a vědomí. Autor zde poukazuje na otázky o povaze hranice mezi filosofickou reflexí mysli a jejím vědeckým zkoumáním. Kapitola 7 se zabývá sporem mezi internalismem a externalismem. Kapitola 8 představuje tři vlivné argumenty týkající se vědomí: argument Thomase Nagela o netopýrech, Franka Jacksona o znalostech a Davida Chalmerse o zombie. Tato kapitola rovněž obsahuje vysvětlení dvou nefyzikalistických přístupů k metafyzice vědomí – dualismu a Russellova monismu. Kapitola 9 uvádí další teorie vědomí, zejména teorie monitorování, nervové teorie a funkcionalistické teorie. Autor se zabývá problematikou metod první osoby a metod třetí osoby a porovnává je: každá z nich má své zastánce a k žádné nebyly podány rozhodující argumenty pro ani proti.

V desáté kapitole se autor zamýšlí nad tím, co je v pozadí naší obvyklé oddanosti víře v mentální kauzalitu. Autor uvádí řadu argumentů, které buď možnost mentální kauzality veskrze zpochybňují, nebo alespoň ukazují, že uznání mentální kauzality je neslučitelné s některými tezemi o mysli, které jsou velmi atraktivní. Tato kapitola se rovněž zabývá námitkou proti mentální kauzalitě, která vyplývá z neurovědeckého výzkumu.

Poslední tři kapitoly se zaměřují na jiné mysli, sebepoznání a jáství. Kapitola 11 se zabývá třemi hlavními přístupy k teorii mysli, od nichž autor přechází k filosofickým otázkám spojeným s problematikou jiných lidských myslí. Nakonec se tato kapitola zabývá otázkou vědomí u umě-

lých systémů. Ve dvanácté kapitole autor zkoumá čtyři z významných popisů sebeuvědomění, identifikuje jejich silné a slabé stránky a zabývá se některými hlavními spornými body ohledně sebepoznání: podle něho se nejzásadnější neshoda pravděpodobně týká zdrojů sebepoznání. V kapitole 13 jsou identifikovány různé role, které hraje pojem já, a zkoumány tři hlavní koncepce já: dualismus, animalismus a neolockovské názory.

Tato učebnice poskytuje čtenáři výčet hlavních problémů filosofie mysli. Kromě hlavního textu najdeme v každé kapitole i doprovodný text v rámečcích, který přináší základní informace, další pohledy na uvedené problémy, nebo podrobné informace k probíranému tématu.

Úvod do filosofie mysli je dobře napsaný a komplexní přehled klíčových témat v oblasti filosofie mysli. Autorovo zaměření na problematiku vědomí a jeho vysoká kompetence v této oblasti jsou patrné v celé knize, která poskytuje hloubkovou analýzu různých strukturních rysů vědomí a jejich vztahu k taxonomii vědomí. Jednou z předností knihy je autorův jasný a stručný styl: Bayne představuje složité myšlenky a argumenty způsobem, který je přístupný i čtenářům s malými, možná žádnými znalostmi v oblasti filosofie mysli. Zároveň je kniha informativní a zajímavá také pro čtenáře s pokročilejšími znalostmi v oboru. Přístup autora je dobře vyvážený: představuje více pohledů na probíraná témata a neprosazuje žádnou konkrétní teorii nebo pozici. Místo toho poskytuje důkladnou analýzu silných a slabých stránek každého přístupu, což umožňuje čtenářům, aby si sami utvářeli vlastní závěry. Kromě diskuse o etablovaných teoriích se Bayne zabývá i několika nejnovějšími myšlenkami v oboru, jimiž jsou například rozšířené mysli, předvídání a korekce či neurovědy a kognitivní vědy.

Literatura

Bayne, T. J. (2022): *Philosophy of Mind: An Introduction*. Routledge, New York.

Melbourne Monash Consciousness Research [online]. Melbourne: Monash University, © 2020 [cit. 1. 8. 2023]. Heslo „Professor Tim Bayne“. Dostupné z: https://www.mmcr.edu.au/our_people/tim-bayne/.

Abstract

Tim Bayne – Philosophy of Mind: An Introduction

This review introduces the book *Philosophy of Mind: An Introduction*, by Timothy John Bayne. The review focuses on the content of each chapter and an overall assessment of the book. The aim is to acquaint the reader with the key themes addressed in Bayne's book and his argument.

Key words: philosophy of Mind, Timothy John Bayne, *Philosophy of Mind: An Introduction*

Barochová, N. (2023): „Tim Bayne – Philosophy of Mind: An Introduction.“ *Filosofie dnes* 15 (1): 62–66. Dostupné z www.filosofiednes.ff.uhk.cz